

bij te wonen en vervolgens zijn gast te zijn bij de lunch. De secretarissen-generaal raadpleegden Winkelman. Deze gaf hun de volgende richtlijnen: de uitnodiging voor de lunch moest afgeslagen worden, die voor de Ridderzaal kon worden aanvaard, mits Seyss-Inquart daar niets zou zeggen over de koningin, 'evenmin als over het fabeltje dat wij tevoren overleg hadden gepleegd met Engeland en Frankrijk. Als hierover wèl zou worden gesproken, zouden de secretarissen-generaal', aldus Winkelman, 'ostentatief de zaal moeten verlaten.'¹

Seyss-Inquart betoonde zich inschikkelijk; hij liet weten dat hij geen aanleiding zag, de gewraakte onderwerpen ter sprake te brengen en dat hij van het weigeren der lunchinvisatie '*mit Verständnis Kenntnis genommen habe*'².

De gezagsoverdracht in de Ridderzaal die om 12 uur begon, werd in hoofdzaak door Duitse militairen bijgewoond. Het orkest van de Keulse radio speelde een ouverture van Wagner; na korte toespraken door von Falkenhausen³ en door de pasbenoemde *Wehrmachtbefehlshaber in den Niederlanden*, Christiansen, hield Seyss-Inquart een lange redevoering waar wij hier alleen van willen vermelden dat Hitler er zich '*sehr einverstanden*' mee betoonde.⁴ 's Middags ontving de *Reichskommissar* de secretarissen-generaal in het departementsgebouw van buitenlandse zaken op het Plein waar hij zijn werkvertrekken ingericht had.⁵ Na de algemene beschouwingen die hij in de Ridderzaal ten beste gegeven had, werd hij jegens hen op een aantal punten concreter. Hij deelde mee wat de functies van de vier *Generalkommissare* zouden zijn, alsmede van Bene en van een nieuwe figuur die uit Berlijn gearriveerd was: *Staatsrat* dr. H. C. H. Wohlthat, zijn *Beauftragter* bij de Nederlandse Bank. Het was, zei hij verder, zijn voornemen, alle rechten te assumeren welke de Grondwet aan regering en parlement toestond; alle

¹ Getuige H. G. Winkelman, *Enq.*, dl. VII c, p. 565. ² '*Bericht des Militärbefehlshabers in den Niederlanden und in Belgien vom 28.5.1940*' (CDI, 14.1145). ³ Daags na Seyss-Inquarts installatie vertrok von Falkenhausen naar Brussel waar hij vier jaar lang de functie van *Militärbefehlshaber in Belgien und in Nordfrankreich* zou uitoefenen. Medio juli '44 werd hij naar Duitsland teruggeroepen, korte tijd later, verdacht van medeplichtigheid aan de aanslag op Hitler, gearresteerd, na de oorlog (1951) in België veroordeeld. Had hij voorzien, in welke mate hijzelf bezoodeld zou worden door de wandaden van het regime dat hij, niet zonder innerlijke tegenzin, diende? Wat dat regime betekende, wist hij. Toen Seyss-Inquarts benoeming aangekondigd was, zei hij tot meer dan één Nederlandse bezoeker: '*Denken Sie an Coué, aber nicht: es wird immer besser, sondern: es wird immer schlechter.*' (Getuige H. M. Hirschfeld, *Enq.*, dl. VII c, p. 798). ⁴ Brief, 4 juni 1940, van Himmler aan Seyss-Inquart (BDC, 627). ⁵ Het departement werd overgeplaatst naar een gedeelte van het gebouw van de Eerste Kamer aan het Binnenhof.